

Economische aspecten van aparte dek/wacht- en kraam/opfokbedrijven

Gé Backus, PV

De laatste tijd ontstaan in Zweden meer en meer aparte **dek/wacht-** en kraam/opfokbedrijven onder de naam fok-pool. In deze structuurvorm gaat het om een cluster van bedrijven welke als een eenheid functioneert. Het opsplitsen van het zeugenbedrijf in een apart **dek/wacht-** en kraam/opfokbedrijf leidt tot verdere specialisatie in de keten van fok- tot vleesvarkensbedrijven.

Hoogdrachtige zeugen worden een week voor de verwachte werpdatum van het dek/wachtbedrijf naar het kraam/opfokbedrijf vervoerd. Na het spenen worden de pas gespeende zeugen wederom naar het dek/wachtbedrijf vervoerd. In Nederland is deze structuurvorm jaren geleden ook al ter discussie geweest onder de noemer Plan-2000. Momenteel bestaan er in Nederland plannen om in de praktijk hiernaar onderzoek uit te voeren. De uitkomst kan aanleiding zijn tot het doen van een onderzoek met dit systeem met een beperkt aantal bedrijven. Dit onderzoek zal worden uitgevoerd door Hendrix Voeders in samenwerking met het Proefstation voor de Varkenshouderij en de Gezondheidsdienst voor Dieren in Zuid-Nederland.

Voor- en nadelen

Verdere specialisatie in de keten van fok- tot vleesvarkensbedrijven kan leiden tot betere technische resultaten. Men kan zich immers op specifieke werkzaamheden richten. Daarnaast geldt voor een bedrijfsgrootte tot ± 150 zeugen dat het opsplitsen in aparte dek/wacht- en kraam/opfokbedrijven leidt tot uniformere groepen biggen voor de mester. Specialisatie leidt echter ook tot extra kosten, denk bijvoorbeeld aan transportkosten voor het vervoer van zeugen.

Methode

Het komt er ongeveer op neer dat drie zeugenbedrijven van 150 zeugen elk kunnen worden

gesplitst in één deldwachtbedrijf met 345 dek/drachtzeugen en twee kraam/opfokbedrijven met elk ruim 50 gemiddelde aanwezige kraamzeugen (120 kraamopfokhokken ingeval de biggen na het spenen niet worden verplaatst). Afhankelijk van de beschikbare bedrijven, het recht op het produceren van fosfaat, de automatiseringsgraad, en de beschikbare arbeid zijn ook andere combinaties mogelijk.

Om het te betalen bedrag voor de levering van hoogdrachtige zeugen aan het kraam/opfokbedrijf te kunnen vaststellen, moet het aandeel van het dek-/wachtbedrijf in de kostprijs van een big bekend zijn. Uit eigen berekeningen blijkt dat de kostprijs van een big (f 117,30) kan worden opgesplitst in f 44,65 voor het dek/wachtbedrijf en f 74,82 voor het kraam/opfokbedrijf. De vergoeding die voor de in de hoogdrachtige zeug aanwezige biggen door het kraam/opfokbedrijf moet worden betaald, varieert afhankelijk van de worpgrootte tussen de 400 en 450 gulden.

Ook moeten afspraken worden gemaakt over de verdeling van winst en verlies. Als zowel het dek/wacht- als kraam/opfokbedrijf ieder hun eigen risico lopen, dan kan de verdeling van winst of verlies op dezelfde manier worden berekend als nu in het Biggenprijzenschema wordt gedaan. Hierbij wordt winst of verlies verdeeld op basis van een verdeelsleutel. Deze verdeelsleutel is gebaseerd op de inbreng van de risicodragende factoren arbeid en 35% van het geïnvesteerde kapitaal. Eigen berekeningen geven aan dat winst of verlies dan moeten worden verdeeld op basis van 37,5% voor het deldwachtbedrijf en 62,5% voor het kraam/opfokbedrijf.

In Zweden zijn afspraken gemaakt over het door het kraam/opfokbedrijf te betalen bedrag voor de zeugen. Dit bedrag is in Zweden gereleateerd aan de biggenproduktie van de zeugen. Hierbij wordt dus wel een deel van het risico voor het kraam/opfokbedrijf overgenomen door het dek/wachtbedrijf. Bij het vaststellen van de verdeelsleutel in de winst-/verliesverdeling moet daarmee rekening worden gehouden.

Voorwaarden

Voordat wordt overgegaan tot het omschakelen van een zeugenbedrijf naar een dek/wachtbedrijf dan wel een kraam/opfokbedrijf, moeten alle aspecten met betrekking tot bestaande wetten worden afgewogen. Bij de regelgeving zijn de milieuwetgeving, en mogelijk ook de veewet, relevant. Ook moet men in individuele situaties rekening houden met de hinderwet. De geschatte fosfaatproductierechten voor de situatie waarin de wetgeving rekening zou houden met aparte dek/wacht- en kraam/opfokbedrijven zijn voor de drie bedrijfstypen in tabel I weergegeven.

Uit de in tabel I gepresenteerde gegevens blijkt dat het recht om P₂O₅ te mogen produceren het meest limiterend zal zijn voor het dek/wachtbedrijf, uitgaande van een speenleeftijd van de biggen van vier weken. Bovenstaande berekeningen hebben overigens slechts een indicatief karakter.

Andere aspecten waarmee rekening moet worden gehouden zijn:

- 1. mogelijk betere technische resultaten als gevolg van de verdere specialisatie,
- 2. veranderende frequentie in diertransporten tussen bedrijven, alsmede andere diercategorieën die worden getransporteerd,
- 3. toenemende afhankelijkheid,
- 4. financierbaarheid door bank,
- 5. controleerbaarheid van dierstromen en produktieresultaten. ■

Tabel I: Geschatte fosfaatproductierechten voor drie qua arbeidsbezetting volwaardige bedrijfstypen (kg P₂O₅/bedrijf/jaar).

	Zeugenbedrijf 150 gem.aanw. zeugen	Dek-/wachtbedrijf 318 guste/drachtige zeugen (gem. aanw.)	Afbigbedrijf 55 kraamzeugen (gem. aanw.)
P ₂ O ₅ productie			
guste/dragende zeugen	1357	3752,4	-
kraamhokzeugen (incl. biggen bij de zeug)	731,5	-	1149,5
opfokzeugen	59	177	-
gespeende biggen	1071,9	-	1684,8
Totaal	3219,4	3929,4	2834,3